

Remissyttrande

Datum 2021-04-20

Ert diarienummer M2020/02032

Miljödepartementet

Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd SOU 2020:78

Sammanfattning

Västra Götalandsregionen lämnar härmed sitt yttrande kring SOU 2020:78 Tillgängliga stränder - ett mer differentierat strandskydd. Svaret grundar sig i ett regionutvecklingsperspektiv.

Uppdraget och därmed utgångspunkten för det förslag som utredningen har haft som uppgift att ta fram är behovet av att öka acceptansen för strandskyddet, förbättra likabehandlingen när det gäller tillämpning av strandskyddet över landet och stärka utvecklingsförutsättningarna i kommuner med en långsiktig svag social och ekonomisk utveckling. Dessa mål ska uttryckligen nå genom att strandskyddet görs om i grunden och med huvudinriktningen att mjuka upp dess tillämpning i förhållande till hur läget är i dag.

Västra Götalandsregionen konstaterar att förslagen i betänkandet inte innebär någon förändring av strandskyddet i grunden. Förslaget är i behov av både förändringar och förtydliganden i syfte att bättre uppnå utredningens utgångspunkter. Med följande förändringar i förslaget kan utredningens syfte uppnås på ett bättre sätt.

Förenklingar

Det är positivt att utredningen föreslår förenklingar i lagstiftningen, exempelvis att generellt strandskydd inte gäller vid mindre vattendrag och sjöar samt att det preciseras att generellt strandskydd inte gäller vid sjöar, dammar och våtmarker anlagda efter 1975.

Ett exempel från vår region, också omnämnt i utredningen, rör en anlagd badsjö från 1933 där strandskyddets vara eller icke vara prövats i mark- och miljööverdomstolen. Istället för att pröva varje enskilt fall och för bättre tillämpning och förståelse av strandskyddslagstiftningen menar Västra Götalandsregionen att samtliga anlagda vatten, dammar och våtmarker borde undantas, oavsett om de är anlagda innan eller efter 1975.

Definitionen av mindre vattendrag och sjöar upplevs som mycket precis men kan också vara ologisk i praktiken. Mindre vattendrag, exempelvis bäckar, kan också ha en bredd över två meter i begränsade delar av dess utsträckning. Definitionen bör utredas vidare för att undvika gränsdragningsproblematik.

Borttagande av det generella strandskyddet vid mindre vatten och sjöar innebär inte per automatik att dessa saknar betydelse för djur- och växtlivet och den biologiska mångfalden. Västra Götalandsregionen ser därför positivt på förslaget om att i enskilda fall, där även mindre sjöar och vatten bedöms ha särskild betydelse för strandskyddets syften, strandskydd även kan gälla vid dessa områden.

Ovan förslag om minskat generellt strandskydd rimmar inte med förslaget om att länsstyrelsen ska ges i möjlighet att dra tillbaka tidigare generella undantag från strandskyddet. I Västra Götaland finns det redan idag olika undantag för mindre sjöar och vattendrag där strandskyddet är upphävt. Det är angeläget att dessa undantag kvarstår – i annat fall kan konsekvensen bli att strandskyddet faktiskt ökar i geografisk omfattning, vilket går emot utredningens syfte.

Det är positivt att utredningen föreslår att strandskyddet inte automatiskt återinträder när äldre planer upphävs eller ersätts av nya detaljplaner. Rådande lagstiftning innebär att strandskyddet alltid ska prövas, även i de fall länsstyrelsen redan meddelat ett undantag, vilket är orimligt. Genom detta förtydligande kan en smidigare planeringsprocess främjas. Västra Götalandsregionen anser vidare att det för en ökad tydlighet borde gälla för samtliga detaljplaner. Om ett område idag är undantaget från strandskydd och en ny detaljplan tas fram och ersätter en äldre detaljplan bör undantaget fortsatt gälla som grundregel.

Utredningen föreslår vidare att kommunerna ska kunna inrätta så kallade landsbygdsområden där strandskyddet ska kunna upphävas eller där det är enklare att få dispens. Här vill vi understryka att utredningens ambition om att dessa landsbygdsområden kan omfatta relativt stora geografiska delar av en kommun infrias. Erfarenheterna av LIS-lagstiftningen är att endast mindre områden pekats ut vilket också minskat möjligheterna till utveckling av bebyggelse. Genom att större områden pekats ut kan det bli enklare att etablera sammanhållna bebyggelse vilken också kan uppbära en grundnivå av samhällsservice. Även om tidigare LIS-lagstiftning lämnar en del att önska är det positivt att redan utpekade LIS-områden i kommunernas översiktsplaner behandlas på samma sätt som de nya landsbygdsområdena och att de inte behöver omprövas givet en ny lagstiftning.

Likabehandling där likartade förutsättningar råder

Tillämpningen av strandskyddet varierar idag på ett sätt mellan kommuner/platser/områden som är svår att både förstå och överblicka. Västra Götalandsregionen menar att i syfte att både öka acceptansen och öka möjligheten för regional utveckling behöver ett nytt strandskydd tillämpas på samma sätt där förutsättningarna är lika. Det förslag som utredningen tagit fram lämnar, vilket många debattörer påpekat, öppet för fortsatt skilda och mycket

restriktiva tolkningar av reviderade lagar. Ett stort antal miljökvalitetsmål kan åberopas.

Genom att de länsvisa regionala undantagen ska fortsatt gälla kommer det även framöver råda olika regler för tillämpning av strandskyddets regler runt en och samma sjö. Det vill säga som det redan är idag runt Vänern då två länsstyrelser gör olika bedömningar. Detta förhållande kan knappast främja utredningens uppgift att öka acceptansen och förstärka likabehandlingen när det gäller tillämpningen av strandskyddet på olika platser i Sverige. Västra Götalandsregionen delar därför inte utredningens syn på att det *”inte föreligger något behov av ändring av bestämmelserna om utvidgning av strandskyddet eller andra åtgärder för en förnyad översyn av det utvidgade strandskyddet”*. Tvärtemot bör utvidgningarna klarläggas och bedömas utifrån samma grund, med hänsyn till lokala förutsättningar och lokala politiska beslut. En sådan process, i samverkan mellan stat och kommuner, kan resultera i att ett differentierat strandskydd uppnås. De ofta schablonmässiga tillämpningarna av 100 eller 300 meter kan idag få oproportionerliga konsekvenser; för både markägare och näringsidkare men även för strandskyddslagstiftningens acceptans.

I Västsverige har vi de senaste tio åren sett hur tillämpningen av dagens regler inom ”LIS-ramverket” skiljer sig dramatiskt mellan Värmland och Västra Götaland. De nya skrivningarna ändrar inte risken för att så blir fallet även i fortsättningen. Vi menar att lagstiftningen ska betona att det ska vara fråga om allvarlig påverkan på möjligheten att nå miljökvalitetsmål och bibehålla biologisk mångfald som utgör ett hinder för boende. Vad sådana hinder är bör slås fast nationellt.

Vid inrättandet av nya landsbygdsområden är det vidare angeläget att dessa bedöms på ett likartat och transparent sätt utifrån den nya lagstiftningen, oavsett tidigare tillämpning av strandskyddet i dessa områden. Utredningens förslag förhindrar i praktiken utpekanden av landsbygdsområden där strandskyddet idag är utökat. Detta innebär fortsatt en mycket restriktiv bebyggelseutveckling, kringskär utvecklingsmöjligheterna i många kommuner i Västra Götaland och kan inte anses uppfylla utredningens syfte. Sett ur möjligheten att utveckla kommunerna och regionen med ny bebyggelse och näringslivbefrämjande åtgärder kan förslaget med landsbygdsområden ses som en försämring mot gällande möjlighet som ges genom Landsbygdsutveckling i strandnära läge.

Regional utveckling – bostäder, turism och friluftsliv

Möjligheten att genom ett mer precist och platsanpassat strandskydd underlätta för bostadsbyggande eller utveckling av verksamheter i strandnära läge välkomnas av Västra Götalandsregionen. Att utveckla bostäder och verksamheter i närheten av vatten anses av många kommuner vara en del i att erbjuda goda livsmiljöer och stärka kommunens långsiktiga attraktivitet. Ett typexempel är de ”72-hour Cabins” som uppförts på olika platser i Västra Götaland i Dalsland under 2010-talet och som för första gången på länge gett landskapet stark positiv

marknadsföring internationellt. Ett annat exempel är Naturum. De förändringar som föreslås gällande särskilda skäl för dispens i strandskyddet är positiva. Här vill vi särskilt lyfta fram det tredje kriteriet; "om området behövs för byggnader, anläggningar, anordningar och åtgärder som är nödvändiga för en verksamhet och verksamheten har fördel av ett strandnära läge".

I andra punkten för upphävande av strandskyddet eller dispens anser Västra Götalandsregionen att det finns ett behov av att i utredningen definiera vad som är avskiljande väg, barriärer eller liknande i ett strandskyddsområde.

En utveckling av bostäder och verksamheter behöver också ske i samklang med allmänhetens möjligheter att ta del av natur- och fritidsliv. En inte obetydlig del av turism- och besöksnäring baseras i upplevelser och vistelse nära kopplade till hav, skog och sjöar.

Utredningen innehåller förslag om att de särskilda skälen för dispens och upphävande av strandskyddet vid detaljplanering ska tillämpas särskilt restriktivt i vissa områden. Förslagen gäller områden där exploateringsgraden är hög och efterfrågan på mark för bebyggelse är stor samt i vattenområden av särskild betydelse för djur- och växtlivet. Västra Götalandsregionen anser att det redan idag finns bestämmelser och lagstiftning som begränsar möjligheten till dispenser. Dessutom kan det även i områden med högt bebyggelsetryck finnas behov av kompletterande byggnader, särskilt i områden där marken redan är ianspråktagen och inte kan anses bidra nämnvärt till strandskyddets syfte.

Vi vill också påpeka att den beskrivning av olika förhållanden i storstadslän och glesbygdslän, som utredningen återkommer till, inte är särskilt relevant när det gäller en fråga om att bidra till att stärka attraktiviteten i kommuner eller områden med långsiktigt svagare samhällsutveckling. Storstadslänet Västra Götaland är ett tydligt exempel på detta med några av landets mest välmående och mest snabbväxande kommuner både befolkningsmässigt och ekonomiskt. Samtidigt har Västra Götaland bland sina 49 kommuner ett relativt stort antal på längre avstånd från storstaden Göteborg och övriga regionala centra vars utvecklingsförutsättningar långsiktigt försvagats. Medelpriset för ett småhus varierade 2019 mellan knappt en miljon och sex miljoner kronor i Västra Götalands län. Skillnaderna mellan kommuner i olika delar har dessutom förstärkts dramatiskt de senaste 20 åren.

Vi vill betona att möjligheten att öka attraktiviteten i de kommunal- och socioekonomiskt mer utsatta delarna av vårt län kan ge en betydande och nödvändig förstärkning av dessa utvecklingsförutsättningar. Tiden är dessutom rätt nu när digitaliseringen på allvar visat sig ge möjligheter för många att arbeta mer av arbetstiden på distans.

Vi vill avslutningsvis poängtera att Västra Götalands län har knappt 2700 mil strandsträcka och av dessa finns ca 2100 mil vid insjöar. Tillgängligheten till stränder för allmänheten kan generellt beskrivas som mycket god. Vi ser dessutom goda förutsättningar att med en väl avvägd ny, mer transparent och mer preciserad lagstiftning i enlighet med ovanstående inga risker att varken tillgänglighet till stränder eller möjligheten att uppnå nationella och regionala miljö kvalitetsmål påverkas.

Regionstyrelsen
Västra Götalandsregionen

Johnny Magnusson
Regionstyrelsens ordförande

Ann-Sofi Lodin
Regiondirektör